

1. Úvod do fungování trhu práce

1. Kdo jsou hlavní aktéři na trhu práce? Jaké jsou jejich motivace?

2. Uveďte příklady pozitivních a normativních tvrzení v oblasti ekonomie práce.

3. Popište dopad následujících faktorů na mzdy a zaměstnanost v daném povolání:

- snížení rizika úrazu
- zvýšení poptávky po statku
- růst mezd v alternativních povoláních

4. Jak by se změnily mzdy a úroveň zaměstnanosti výzkumníků, pokud by se snížily vládní výdaje na výzkum a vývoj? Vyjádřete graficky.

5. Předpokládejme, že určitý trh práce je v rovnováze. Které faktory by mohly způsobit pokles rovnovážných mezd?

6. Mohou být zaměstnanci v určitém odvětví podhodnoceni nebo naopak přepláceni? Jak byste to posuzovali?

7. Ekvádor je předním světovým vývozcem banánů, které jsou pěstovány a sklizeny i za pomoci dětské práce. Předpokládejte, že Ekvádor zakáže dětskou práci. Popište, jak to ovlivní zaměstnanost a mzdy v tomto odvětví v Ekvádoru. Použijte nabídkově-poptávkovou analýzu.

8. Odborové svazy mohou zvýšit mzdy svým členům dvěma způsoby: (i) odbory mohou vyjednat mzdovou sazbu nad úrovní mzdy čistící trh. Management nemůže platit mzdu nižší, ale může rozhodnout, kolik pracovníků najme. (ii) Odbory ve stavebnictví v některých zemích mají často vyjednané, že management najímá pouze členy odborů. Odbory mohou také ovlivnit počet odborářů a zvýšit tak mzdy snížením nabídky práce.

Obě možnosti znázorníte graficky pomocí nabídky a poptávky.

9. Studenti zorganizují protest proti zaměstnávání zahraničních pracovníků v tzv. *sweatshopech* (vykořisťovatelských manufakturách, ve kterých pracují zahraniční pracovníci v neuspokojivých pracovních podmínkách) v některých zemích. Předpokládejme, že protest bude mít formu bojkotu nákupů statků, které jsou v těchto dílnách vyráběny.

a. Analyzujte okamžité důsledky na trh práce vykořisťovaných pracovníků v příslušných zemích. K ilustraci použijte opět křivky nabídky a poptávky.

b. Předpokládejte, že aktivity studentů jsou jediným faktorem, které způsobí zvýšení mezd a zlepšení pracovních podmínek v těchto zemích. Jak se musí na trhu chovat, aby bylo zajištěno, že pracovníci, kterým se snaží pomoci, na tom byli jednoznačně lépe?

10. Předpokládejme, že úroveň zaměstnanosti v určitém regionu náhle poklesne důsledkem (i) poklesu poptávky po práci v daném regionu a (ii) mezd, které jsou v krátkém období fixní. Pokud *nová* křivka poptávky po práci se v dlouhém období nezmění a křivka nabídky v daném regionu také zůstane stejná, je pravěpodobné, že se v tomto regionu obnoví původní míra zaměstnanosti? Vysvětlete.

11. Předpokládejte, že počet obyvatel v produktivním věku v dané zemi je 9 823 000. 3 340 000 lidí není součástí pracovní

síly a 6 094 000 lidí je zaměstnáno.

a. Kolik lidí je součástí pracovní síly a kolik obyvatel je nezaměstnaných?

b. Spočítejte míru pracovní participace a míru nezaměstnanosti.

12. Předpokládejte, že válka v Iráku zvýšila požadovanou velikost armády (počet vojáků) v USA. Potenciální rekruty však odrazuje riziko zranění v případě konfliktu.

a. Jak ovlivní křivku nabídky a poptávky po vojácích válečný konflikt?

b. Zkuste předpovědět, jak válka ovlivní mzdy a zaměstnanost vojáků.

13. Předpokládejte, že křivka nabídky práce středoškolských učitelů je $L_s = 20000 + 350w$ a křivka poptávky po práci $L_D = 100.000 - 150w$.

a. Graficky znázorníte nabídkovou a poptávkovou křivku.

b. Jaká bude na tomto trhu rovnovážná mzda a rovnovážná míra zaměstnanosti?

c. Předpokládejme, že při každé úrovni mzdy bude ochotno jako středoškolský učitel pracovat o 20 tisíc pracovníků více. Znázorníte novou křivku nabídky a určete rovnovážnou výši mzdy a zaměstnanosti. Proč se zaměstnanost nezvýší o 20 tisíc?

14. Francouzský prezident N. Sarkozy slíbil ukončit tzv. speciální režim, který podle něj způsobuje přeplácení zaměstnanců ve veřejném sektoru. Jako příklad uváděl, že mnoho pracovníků ve veřejném sektoru má již od 55ti let nárok na penzijní benefity, které jsou ve srovnání se soukromým sektorem velice štědré. Potvrzuje ekonomická teorie závěr prezidenta Sarkozyho, že pracovníci ve veřejném sektoru jsou přepláceni?

15. Zastupitelstvo města A se rozhodne, že nedostatek učitelů ve svém městě vyřeší poskytováním příspěvků na bydlení pro učitele. Tyto příspěvky sníží náklady na bydlení několika stům učitelů. Jak tento program ovlivní zaměstnanost učitelů v tomto městě?

2. Nabídka práce (Rozhodování o práci)

1. Kamil maximalizuje svůj užitek při spotřební kombinaci 50 hodin práce a spotřebě statků v hodnotě 25 000 Kč. Jeho dostupný týdenní čas je 110 hodin.

a. Kolik hodin bude Kamil pracovat, pokud se jeho hodinová mzda sníží z 500 na 400 Kč? Znázorněte substituční a důchodový efekt.

b. Jak se změní počet odpracovaných hodin, když dojde ke snížení sazby daně z příjmů z 50 % na 25 %. Opět znázorněte substituční a důchodový efekt a všechny možné výsledky.

2. Je následující tvrzení pravdivé nebo nepravdivé? *“Volný čas musí být podřadným statkem, pokud nabídka práce jednotlivce je zpětně zakřivená.”*

3. Vláda zvažuje několik možností, jak zajistit, aby právní služby byly dostupné i pro lidi s nižším příjmem:

možnost A: Všichni právníci musí poskytovat své služby chudým zdarma v rozsahu 5 % svého pracovního času.

možnost B: Všichni právníci musí poskytovat své služby chudým zdarma v rozsahu 100 hodin.

možnost C: Právníci, kteří vydělávají více než 1 milion Kč ročně, musí dát 100 tisíc Kč do speciálního fondu, ze kterého bude vláda financovat pomoc chudým.

Diskutujte dopady na počet odpracovaných hodin u každé možnosti.

4. Okomentujte následující tvrzení. *“Vyšší čisté mzdy pro jakoukoliv sociální skupinu zvýší její pracovní participaci.”*

5. V roce 2002 byl ve Francii přijat zákon, který zkrátil pracovní týden ze 39 na 35 hodin (pracovníci dostali zapláceno za 39 hodin, i když odpracovali 35 hodin). Přesčas byly zákonem zakázány.

a. Nakreslete staré rozpočtové omezení, které zohledňuje přesčasový příplatek při práci nad 39 hodin (za přesčas se platil příplatek 25 %).

b. Zakreslete nové rozpočtové omezení.

c. Kteří pracovníci si po schválení tohoto zákona polepšili? Bude na tom někdo hůře? Vysvětlete.

6. Existuje návrh na vyplácení příspěvků na bydlení lidem, kteří nedosahují určité příjmové hranice. Tyto příspěvky mají formu poukázek, prostřednictvím kterých tito lidé mohou hradit náklady na bydlení (např. nájemné). Navrhovaná výše příspěvku je 36 tisíc Kč ročně, pokud příjmy nepřevyšují 120 tisíc Kč ročně. Pokud lidé vydělávají více než 120 tisíc Kč ročně, musí vrátit 60 haléřů z každé vydělané koruny nad touto hranicí -- potom lidé, kteří vydělávají 180 tisíc Kč a více nebudou pobírat žádný příspěvek.

Znázorněte rozpočtové omezení pro relevantní příjmové skupiny a prozkoumejte dopad tohoto navrhovaného programu na rozhodování o práci pro jednotlivé sociální skupiny.

7. Zákon o daňové reformě v USA v roce 1986 snížil mezní daňovou sazbu (daňovou sazbu z posledního vydělaného dolaru) a zároveň omezil různé odpočty a slevy, takže důchod po zdanění zůstane stejný. Popište dopady této daňové reformy na motivace k práci.

8. Předpokládejme, že sociální systém v nějaké zemi je nastaven tak, že nezaměstnaní nemohou odpracovat ani jednu hodinu týdně, jinak ztratí nárok na podporu v nezaměstnanosti. Nyní je zvažována reforma, kdy nezaměstnaní mohou pracovat 2 hodiny

denně, aniž by mu byla krácena podpora v nezaměstnanosti. Pokud by pracoval více, nárok na podporu zaniká. Nakreslete původní a nové rozpočtové omezení a diskutujte dopad na motivace k práci.

9. Zuzana dojíždí každý den do práce. Nová trasa metra sníží dobu cestování do práce o jednu hodinu. Jak se to odrazí v počtu odpracovaných hodin, pokud volný čas a spotřeba jsou normální statky?

10. Předpokládejte, že vyhrajete v loterii a vaše výhra po zdanění činí 1 milion Kč ročně až dosažení věku odchodu do důchodu. Jaký bude substituční a důchodový efekt?

11. Michal dostává 1000 Kč denně v podobě úroku z dědictví. Jeho mzdová sazba je 400 Kč za hodinu a může pracovat 16 hodin denně. Zakreslete jeho denní rozpočtové omezení.

12. Stella může pracovat až 16 hodin denně. Její mzdová sazba je 160 Kč na hodinu za prvních 8 hodin. Při delší pracovní době jí zaměstnavatel vyplatí příplatek ve výši 50 % hodinové mzdové sazby. Zakreslete její rozpočtové omezení.

13. Předpokládejme, že řidiči kamionů mohou jezdit maximálně 90 hodin týdně. Po čtyřiceti hodinách jim musí být vyplacen příplatek ve výši 50 %. V parlamentu leží návrh na snížení maximální jízdní doby za týden na 60 hodin. Jaký bude pravděpodobně dopad na užitek řidičů kamionů (neuvažujte bezpečnostní aspekty navrhovaného zákona).

14. Parlament přijme zákon, který zkracuje standardní pracovní dobu z 8 na 7 hodin. Přesčas jsou placeny příplatkem ke mzdě ve výši 50 %.

a. Zakreslete původní rozpočtové omezení, které bude zohledňovat příplatek za přesčasové hodiny.

b. Znázorněte nové rozpočtové omezení.

c. Jaké budou dopady tohoto nového zákona na motivace k práci?

15. V modelu volby mezi prací a volným časem zakreslete situaci pracovníka, který pobírá nějakou dávku sociálního pojištění (např. nemocenskou). Zakreslete situaci, kdy bude pracovník motivován k brzkému návratu do práce a kdy to bude domotivační. Na jakých faktorech to závisí?

3. Nabídka práce (Další aspekty rozhodování o práci)

1. Jaký je ekonomický význam skryté nezaměstnanosti? Je zohledněna v oficiálních statistikách zaměstnanosti/nezaměstnanosti?

2. Jedna studie, popisující míry pracovní participace žen v poválečném období, uvádí: "Ženy se postupně staly součástí pracovní síly, protože se změnil charakter práce. Mezi nejvýznamnější změny patří nárůst úřednických povolání, vyšší vzdělání žen, technický pokrok v sektoru domácích prací, snižující se plodnost a zvýšená urbanizace." Vysvětlete každý z těchto faktorů pomocí modelu nabídky práce s domácí produkcí.

3. Je následující tvrzení pravdivé, nepravdivé nebo to není jednoznačné? " Žena bude pracovat méně, pokud její manžel dostane v práci přidáno, ale pokud dostane přidáno ona, bude pracovat více."

4. Rodiče platí v jeslích poplatků, jehož výše závisí na počtu hodin, které v nich dítě stráví. Vláda začne tento poplatek dotovat v poloviční výši. Jak by tento krok ovlivnil nabídku práce rodičů s malými dětmi?

5. Předpokládejte, že vláda momentálně neposkytuje pracujícím rodičům žádné dotace na péči o děti. Chce však zavést nějaký program, který by zvýšil pracovní participaci rodičů, kteří se starají o dítě sami (bez druhého partnera). Náklady na péči o děti závisí na počtu hodin péče.

a. Vláda přijme program, který vyplácí pracujícímu rodičovi dávku ve výši 50 Kč za každou odpracovanou hodinu (maximálně 8 hodin denně).

b. Vláda přijme program, který vyplácí rodičovi dávku ve výši 75 Kč za hodinu, pokud pracuje 4 a více hodin denně.

Zakreslete původní a nové rozpočtové omezení. pro oba programy. Diskutujte pravděpodobné dopady na míru pracovní participace a počet odpracovaných hodin rodiče.

6. Parlament přijme zákon, který stanoví povinnost všem zaměstnavatelům poskytnout placenou rodičovskou dovolenou pracovníkům, kteří mají děti. Zaměstnavatelé jsou povinni těmto rodičům držet pracovní místo po dobu šesti týdnů a vyplácet jim mzdu ve výši 55 %. Zakreslete rozpočtové omezení člověka, který nemá žádný příjem, když nepracuje. Poté vstoupí v platnost zmiňovaný zákon. Znázorněte preference těch, kteří pravděpodobně zvolí rodičovskou dovolenou.

7. Jeden novinový článek uváděl následující: "Jestliže se japonské ženy vdají a mají děti, pracovní sílu opouštějí ve větší míře než ženy v ostatních bohatých zemích. Hlavním důvodem je, že si nemohou dovolit platit za péči o děti. Řešení by bylo uvolnit imigrační zákony (které jsou v Japonsku velmi přísné) a umožnit japonským matkám najímat si chůvy z jiných zemí." Posuďte tento výrok v kontextu modelu nabídky práce s domácí produkcí. Je tento argument teoreticky správný?

8. Jak ovlivní rozhodování pracovníka o odchodu do důchodu (i) zvýšení mzdy, (ii) zvýšení důchodu. Graficky znázorněte.